

Egyetem és (munkaerő)piac?

Fónai Mihály (DE Állam-és Jogtudományi Kar)

Előadásomban három területen érintem az egyetem és a (munkaerő)piac lehetséges kapcsolatát. Az első kérdés az egyetem, mint autonóm felsőoktatási intézmény és a piac kapcsolata, az európai egyetem funkcióváltásainak a tükrében. Az európai egyetemek történelmük nagyobbik felében a piactól független intézményként működtek – ez igaz a nem állami, a magánegyetemekre is. Az egyetem lényegének épp a piactól való függetlensége látszott. Az elmúlt negyedszázad lényegi változása az egyetemek funkcióinak és arculatának az átalakulását jelzik, nem függetlenül az egyetemi szektor tömegesedésétől és a felsőoktatás átalakulásától. Ez a „menedzseri” szemlélet terjedéséhez, az egyetemek gazdálkodó és szolgáltató jellegének az erősödéséhez vezetett. A folyamat együtt járt a finanszírozás lényeges átalakulásával is.

A másik területet az egyetemek, és a munkaerőpiac kapcsolatának a változása jelenti. Az európai egyetemek, kisebb mértékben az angolszász, amerikai egyetemek is történetük nagyobbik részében jelentős mértékben függetleníteni tudták magukat a munkaerő-piaci folyamatoktól, különösen a „humboldti” típusú európai egyetemek. Az egyetemek számára a kutatás és az oktatás volt a meghatározó funkció, melynek teljesítésében és az egyetemek működésében nagyfokú autonómia érvényesült. A felsőoktatás tömegesedése és az európai felsőoktatás háromszintűvé alakítása azonban azzal járt együtt, hogy az egyetemeknek egyre inkább figyelembe kellett venni a „munkaerő-piaci igényeket”. Minden, lehetséges stakeholder nyomást gyakorolt az egyetemre ezen igények érvényesítését illetően. A finanszírozó állam, vagy magántőke olcsóbb és hatékonyabb működést várt, a hallgatók és a munkáltatók pedig „használható” ismereteket, olyan tudást, amivel gyorsan munkába lehet állni, illetve nem szükséges hosszasan betanítani a frissdiplomásokat. Az egyetemi szektor ezekre az elvárásokra és nyomásokra többféle módon reagált, ezek között nagyon fontos az autonóm cselekvés megőrzésének a szándéka, azaz a munkaerőpiac ne határozza meg az egyetemek napi működését, hisz az egyetem több, mint „felsőfokú képzőhely”. A kilencvenes és a kétezres évek jelentős mértékben ezekről a vitákról szólnak a felsőoktatás esetében.

A hazai felsőoktatás helyzetét vizsgáló empirikus kutatások is a vázolt folyamatokat jelzik. A makroszintű kutatások a munkaerő-piaci kereslet és kínálat viszonyát elemzik. A kétezres évek „diplomás pályakövető” vizsgálatai részben ebbe a makroszintű megközelítésbe sorolódtak, ugyanakkor elsősorban intézményi jellegűek, azaz egy adott egyetem hallgatóira és végzetteire, valamint oktatóira, és az egyetemekkel kapcsolatban álló munkáltatói szektorra koncentráltak. Előadásomban a Debreceni Egyetemen folyó DPR kutatások empirikus eredményeit is bemutatom, és elemzem az egyes szereplők elképzeléseit és elvárásait az egyetemről és a munkaerő-piacról, valamint a kettő viszonyáról.

Source URL: <https://hajnalkor.hu/content/egyetem-%C3%A9s-munkaer%C5%91piac>